

- מסורת הש"ס**
- א. יומא כהב, ושם (ושם סומנו המקבילות).
 - ב. תמיד לבב.
 - ג. ירושלמי יומא פ"ב ה"ג.
 - ד. ראה ספרי ברכה י"א.
 - ה. ראה שם י.
 - ו. ירושלמי יומא פ"ב ה"ב.

גדרות

לכדתניא בכתיב ובמקבילה: **מיבעי ליה לכדתניא**.
עולה נמי הכתיב וכליל על **מזבחך** בכתיב ובמקורות: **עולה נמי כליל הוא**.
שוכה בו בשחירת זוכה בו בכתיב: **שוכה בו שחירת זוכה בו**.

למאי אתא [למה בא] ללמדנו? ומסבירים לכדתניא [זכפי ששינונו בכריתא]: **כיצד היה עושה** – **נותן את הפדר על בית השחיטה**, על הצואר החתוך, ומעלהו כך, וזהו דרך כבוד של מעלה שלא יראה בית השחיטה מגולה ודמו שותת.

א משנה הפייס השלישי היו מכריזים: **חדשים לקטרת** שלא הקריבו קטורת ממימים באו והפיסו. והפייס הרביעי: **חדשים שלא עשו עבודה זו עם ישיגים** שעשוהו כבר – מי מעלה אברים מן הכבש, ששם הניחוהו הכהנים שזכו בהבאתו למזבח.

ב גמרא תנא [שנה] החכם בתוספתא: **מעולם לא שנה אדם בה בעבודת הקטורת**, שתמיד נמצא כהן חדש לעבודה זו. ושואלים: **מאי טעמא** היו מקפידים שלא ישנה בה אדם? אמר ר' חנינא: **מפני שמעשרת מפני שסולתה להביא עושר, ולכן רצו שכל כהן יזכה בכך**. אמר ליה [ר] **רב פפא לאביי**: **מאי טעמא** [מה טעם הדבר], מניין יודע אתה כי יש בקטורת סגולה לעשירות? אילימא [אם תאמר] **משום דכתיב** [שנאמר]: **"ישמו קטרה באפך וכליל על מזבחך"** [דברים לג, י] **וכתיב בתורה** [ונאמר אחריו]: **"ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה** [שם יא], **אי הכי** [אם כן] **עולה נמי** [גם כן] **תהיה סגולה לעושר, הכתיב** [הרי נאמר] **בה: "וכליל על מזבחך"**! אמר ליה [ר] **אביי**: אף על פי כן, **הא שכיחא** [וה הקרבת עולה מצויה] שהיה יש הרבה עולות חובה ונדבה והא **לא שכיחא** [וה אינה מצויה] ומסתבר לומר שמתנת העושר אינה ניתנת לכולם, אלא מעט מעט ליחידים. אבב הזכרת פסוקים אלה

אמר רבא: לא משכחת צורבא מרבנן דמורי [אין אתה מוצא תלמיד חכם המורה הלכה] אלא אחד דאתי [שהוא בא] או משבט לוי או משבט יששכר, וראיה לדבר – שבת לוי, שנאמר בו: **"יורו משפטך ליעקב ותורתך לישראל"** [שם י]. ושבת יששכר, שנאמר בו: **"ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל"** [דברי הימים א יב, לג]. ושואלים: **ואימא** [ואומר] **כי משבט יהודה נמי** [גם כן], **דכתיב** [שהרי נאמר]: **"יהודה מחקקי"** [תהלים ס, ט]. ומשיבים: אכן, לתורה זוכים גם בני יהודה, ורובא לענין אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא [העלאת שמהני העין, על פי הלכה אומר אנכי], כי אף שישנם תלמידי חכמים מופלגים גם בשבטים אחרים, אבל אלה הזוכים להגיע מתוך המשא והמתן למסקנות הלכתיות אינם באים אלא משני שבטים אלו.

אמר ר' יוחנן: אין מפיסין על שחיטת והקרבת תמיד של בין הערבים לחוד, אלא כהן שזכה בו באחת מן העבודות הנעשות בקרבן התמיד של שחירת זוכה בו בעבודה זו גם בתמיד של ערבית, ופייס זה לשתי העבודות כאחת. מיתבי [מקשים] ממה ששינונו: **כשם שמפיסין שחירת כך מפיסין בין הערבים**, הרי ששני פייסות נפרדים היו! ומשיבים: **כי תניא** [כאשר שנויה הברייתא] **ההיא** – הרי זה

למאי אתא – הא חף הס כולל הנתיים. דשנאמא הראש – דרשין ליה בשחיטת חולין [כז], דלויטריין, לפי שנאמר "ויפשיט ועיכו" דרשין ליה עריכה אלף נתיים שהן כולל הפשט, מניין לרבות הראש שכבר הוין בשחיטה ולא היה בשעת הפשט – תלמוד

למאי אתא – לכדתניא: **"כיצד היה עושה** – **נותן את הפדר אבית השחיטה ומעלהו, וזה הוא דרך כבוד של מעלה**.
א משנה הפייס השלישי: **חדשים לקטרת באו והפיסו. והרביעי: חדשים עם ישיגים, מי מעלה אברים מן הכבש למזבח**.
ב גמרא תנא: **מעולם לא שנה אדם בה. מאי טעמא**? – אמר רבי חנינא: **מפני שמעשרת. אמר ליה רב פפא לאביי**: **מאי טעמא**? **אילימא משום דכתיב** **"ישמו קטרה באפך"** **יכתוב בתורה "ברך ה' חילו"**, **אי הכי עולה נמי, הכתיב "וכליל על מזבחך"**! **אמר ליה**: **הא – שכיחא, והא – לא שכיחא. אמר רבא**: **"לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר, לוי – דכתיב "יורו משפטך ליעקב"**, **יששכר דכתב "ויבני" יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל"** – **ואימא יהודה נמי, דכתיב "יהודה מחקקי"**! – **אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא**.

אמר רבי יוחנן: אין מפיסין על תמיד של בין הערבים; **אלא כהן שזכה בו בשחירת – זוכה בו ערבית. מיתבי: כשם שמפיסין שחירת כך מפיסין בין הערבים**! – **פי תניא ההיא – בקטרת**.

תוספות

יהודה מחוקקי – יש משקה: אמאי לא מייית מדכתיב בתורה דכתיב "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו" [באשית מט]; ויש לומר: דהחייא בברכה הוא דכתיב, אבל מהאי קרא מייית שכן היה, שביהודה יש מחוקקים.
אלא כהן שזכה בו שחירת זוכה בו ערבית – תימה ל: והא על כרחך היה צורך להפיס ערבית בשביל סידור שני גזירין, שאותם של בוקר היו בכהן הזוכה בתרומת הדשן, ושני כהנים זוכין בהן ערבית; ואין לתרץ דמודה הוא דבשבטם מפיסין לערב, ולא אתא לאשמועינן אלא דבהך עבודתו שיש דוגמתו בבקר לא היו מפיסין – דאם כן כי פריך בסמוך ולמאי דסלקא דעתך מעיקרא נפשי להו פייסות לרבי יוחנן, לרבי שמואל בר רבי יצחק ממי תיקשי כיון דמפיסי בערב בשביל שני גזירי עצים, אם כן נפשי להו פייסות! דחוקק הוא לומר דהך תרי מדשן מוצב הפנימי ומנורה שהיו בפייס של תמיד השחר ולא היו בערב הם היו זוכין בגזירין בערב, נמצא שלא היו צריכין להפיס בשביל הגזירין לערב – כי דחוקק הוא לבדות דבר זה מדעתנו. אלא נראה דלרבי יוחנן פשיטא ליה דמצפרא מפיסין נמי על שני גזירין של בין הערבים, כיון דאותו פייס שמפיסין לתמיד השחר מהני נמי לבין הערבים – סברו הוא שפיסו א כמו כן לצורך גזירין של בין הערבים. והא דלא חשיב להו במתניתין בפייס השני – יש לומר דלא חשיב אלא שלשה עשר כהנים הזוכין בו בפייס השני לצורך תמיד של שחר. אבל למאי דסלקא דעתך מעיקרא דלכל עבודה של בין הערבים חזירין ומפיסין – הוה סלקא דעתך שבערב מפסי לו, דאמאי מפיסין לו שחירת כיון דלא מהני פייס דשחירת לשל בין הערבים מדי? ועוד: לישאנא דברייתא דקתני כך מפיסין לו ערבית – משמע שבערב מפיסין, ואם כן נפשי להו פייסות.

זהו **ההיא** בלבד, שבעשייתה היה עסוק בכל פעם כהן אחר, כאמור.

עיונים

מי מעלה אברים בנושא זה נחלקו הראשונים. לפי רש"י ותוס' נראה כי כהן אחד הוא שהיה זוכה בהעלאת האברים מן הכבש למזבח. ואילו הריטב"א ואחרים מפרשים שישנה כהנים היו זוכים בכך והם היו מעלים את האברים.
עולה... הכתיב ראה בגרסות, שלפי רבים מן הראשונים לא היתה הראיה מן הכתוב **וכליל על מזבחך**, שלא ברור כלל שכתוב זה מידבר בעולה, אלא אמרו סתם שעולה כללה היא כמפורש בתורה, או שהביאו ראיה מן הכתוב **"ויקח שמואל טלה חלב אחד ועלה עולה כליל לה"** (שמואל א ז, ט). (רי"ח).
עולה נמי ולפי דברי תנ"י יש לומר כי הכונה היתה שהבאת שניהם יחד היא המעשרה (חתי"ס).
הא שכיחא רש"י מפרש כי קרבן העולה (לפחות עולת יחיד) מצויה ואין לומר שיתעשר לו כהנהנים. הריטב"א מפרש כי כיון שיש בקטרת מעלה יתירה, וכן גם בעולה, לכך ראוי שעושו עבודה זו כהנים חדשים שלא נס לבם בעבודה. אלא שכיון שקרבן העולה מצוי מאד אי אפשר שיקריבוהו רק כהנים חדשים, מה שאין כן בקטורת.
צורבא מרבנן דמורי וכבר הקשו ראשונים ואחרונים כממה וכמה מקורות שהם רואים שאף מבני שבטים אחרים, ובפרט משבט יהודה, היו מורי הוראה לישראל. ורוב היתרונות היו שדבר זה נאמר בדרך כלל, אלא שיתכן שהיו יחידים שזכו להורות אם

אורח ההלכה

הפדר על הראש כשמומלך את הראש מוליכו כשכית השחיטה למעלה והוא מכוסה בפדר, ככריתא בא. (ומביים ספר עבודה הלכות מעשה הקרבנות פ"ו ה"א).
הפייס השלישי הפייס השלישי – אמר הממונה לכל אנשי בית אב של אותו יום: מי שלא הקטיר קטורת מימיו יבוא ויפייס. (שם הלכות תמידין ומוספין פ"ד ה"ו).
פייס רביעי הפייס הרביעי – נקבעים כל אנשי בית אב ומפיסים ביניהם מי מעלה אברים מן הכבש למזבח כמשנה. (רמב"ם שם ה"ח).
אין מפיסין אין מפיסין פייס מיוחד לתמיד של בין הערבים, אלא כל כהן שזכה בעבודה מסוימת בתמיד של שחר עושה אותה גם בתמיד של בין הערבים. חזן מן הקטורת של ערב שיש לה פייס מיוחד. וכדברי ר' יוחנן. (רמב"ם שם).

הואיל ומשמרות מתחדשות – ומשמר טענד שמרית אינו עווד צין הערבים. ולמאי דסליק אדעתין – שהיו מפיסין צין הערבים, נפטי לכו פייסות. כולהו מצפרא – וס מפיסין מי יזיה לטל שמרית ומי לטל צין הערבים. הוא מעלה לגבי המזבח – אומו איס טוזה צ' להולוכו לכבש חור ומעלהו לחמך זמן למזבח, וכשהיו מולכין אותו מניחין אותו מתלוי על כבש נמטה, כדי שלא יטריח להולוכו כל הכבש, והולך ועולה בכבש, וכשמגיע למקום שהאגרים סס טעלן. והכי מן תמסכת שקלים (יג, ב): איני תמיד נומין מחני כבש ולמטה צמונה. לאו אורה ארעא – למימחי כמלן דטריה ליה מילתא. לא רבי אליעזר בן יעקב אית ליה דרבי יהודה – דאמר לא היה פייס למחמה וטול רבי אליעזר צן יעקב פייס למחמה מחמה פייס מן הכבש ולמזבח.

תוספות

והתניא כדרך שמפיסין לו שחרית – פירוש: והכא לא מצי לשנויי בקטורת, מדקתני לו לשון זכר – אלמא לתמיד קאמר, דאי בקטורת – הוה ליה למיתני לה לשון נקבה. **דתני** רבי אליעזר בן יעקב אומר המעלה איברים כו' – דתני גרסינן, משנה היא בתמיד פרק חמישי [משנה ב] (כב, ב) ולעיל בפרק קמא (יד, ב) דפריך סתמא דתמיד אדיומא ומשני: מאן תנא יומא – רבי שמעון איש המצפה היא, משום דאשכחן דפליג אחדא סתמא דתמיד, דתניא רבי שמעון איש המצפה משנה בתמיד – לא הוה מצי למימר רבי אליעזר בן יעקב הוה דפליג הכא אסתמא דתמיד, דקא תני ברישא הרביעי חדשים עם ישנים מי מעלה איברים מכבש למזבח, והדר קתני: רבי אליעזר בן יעקב אומר המעלה איברים וכו'. דהא אסתמא דיומא נמי פליג, דבמתניתין נמי קתני הרביעי מי מעלה איברים, ואוקמה דלא כרבי אליעזר בן יעקב. אבל על גב דאיכא נמי סתמא דמתניתין כרבי אליעזר בן יעקב דקתני תמיד קרב בתשעה, ופירש רש"י דסתמא כרבי אליעזר בן יעקב – אין נראה לפרש כן, דאם כן הוה ליה להתלמוד לאקשווי: רישא רבנן וסיפא רבי אליעזר בן יעקב! ולישני: אין, רישא רבנן וסיפא רבי אליעזר בן יעקב. ונהי, דמרישא דרישא דקתני שלשה עשר כהנים זוכין בו לא קשיא לן, דלרבנן הוה להו ארבעה עשר עם המעלה איברים מכבש למזבח, ואם כן תקשי: רישא וסיפא רבי אליעזר בן יעקב ומציעתא רבנן, דההיא איכא לשנויי דאתיא אפילו כרבנן, ולא קא חשיב אלא שלשה עשר כהנים הזוכין בפייס השני, אבל מעלה איברים מכבש למזבח – ההוא פייס רביעי באפי נפשיה הוא. מיהו, הא קשיא רישא רבנן וסיפא רבי אליעזר בן יעקב כדפרישית! ונראה דתמיד כרבי בתשעה לא היא סתמא כרבי אליעזר בן יעקב, אלא משום דבעי למימר לא פחות ואל יותר קאמר לויכא למאן דאמר שיהא תמיד קרב בפחות מתשעה. אבל עשרה לא הוה כל שעתא, דזימנין דבחהלאת איברים מכבש למזבח זכה אחד מהנך שזכו להולוך לכבש. אבל בציר מתשעה – לא הוה, ובחז בציר מעשרה לא הוה, וכן כולם. אבל אין לפרש דלא קא חשיב אלא הולכת איברים לכבש, דהא קא חשיב נמי צלוחית מים וזוכין וגזירין. מיהו, מצי למימר דלא קא חשיב אלא תחילת הולכות, בין דאיברים בין דצלוחית מים בין דזוכין, אבל גמר הולכת איברים מכבש למזבח – לא קא חשיב. וראשון נראה יותר.

מקום שכינה לאו אורח ארעא – אפילו רבי אליעזר בן יעקב דקסבר הכא דלאו אורח ארעא, נראה דמודה הוא בההיא ד"יתמיד (נשחט)" (סד, א), בערב הפסח שחט ישראל וקבל הכהן נותנו לחבירו וחבירו לחבירו וכו' עד והכהן הקרוב אצל המזבח זורקו זריקה אחת כנגד היסוד. ומפרש בגמרא טעמא: משום "ברוב עם הדרת מלך". דהתם לא שייך למימר לאו אורח ארעא, שהרי כשהיה נותנה לחבירו לא היה הולך לו אלא חוזר ומקבל ומושיט וחוזר ומקבל ומושיט, שהרי רוב פסחים היה להם. אבל היכא שמולך עד לכבש והולך לו – ההוא ודאי לאו אורח ארעא. **ואי** משכחת תנא דתני חמש כו' – תימה לי: לימא דההוא תנא סבירא ליה דחזירין ומפיסין לתמיד של בין הערבים בערב, דהשתא איכא חמש פייסות: ויש לומר דהכי קשיא: אי משכחת תנא דתני חמש בשחרית. אי נמי יש לומר: אי קסבר דחזירין ומפיסין לתמיד של בין הערבים אף על גב דהפיסו לתמיד של שחרית – אם כן היו חזירין ומפיסין נמי להקטרת של בין הערבים, ונפישו להו פייסות טפי מחמש.

עיונים

הכא שבת עסקינן ואמר בתרי כו' תירוצו זה ראי היה להקדים לו "אלא". כלומר: שחזירין זה מנטל כל מה שאמרנו קודם ביישוב בעיה זו. ועל פיו אפשר ליישב הכל באופן פשוט. אכן מן הרמב"ם ואחרים משמע שלא סברו כן, ולדעתם תירוצו זה ולכן מתורץ בעיה אחת, אך אינו דחיה למה שנאמר קודם. **מייחזי כולהו מצפרא** ולדעת הרמב"ם נראה שהוא מפרש כן את הסוגיה: שפייס זה בערב לא היה קבוע אלא אם היו כהנים חדשים שלא הקטירו מימיהם עושים אותו. ואם לאו – היה זוכה בו כהן שהקטירו בבוקר. ולפי שלא היה קבוע לא נמנה במנין הפייסות. (ראה בשיח יצחק) ומה שאמרו שלא שאל בה אדם כהונה לומר בשני ימים שופים.

ומקשים: והתניא [והרי שנינו בברייתא]: **כשם שמפיסין לו שחרית כך מפיסין לו ערבית משמע ששתי פייסות הן לקרבן התמיד, שהרי נאמר הדבר בלשון זכר, "ולו"**, ומכון בודאי לקרבן התמיד; ומשיבים: **אימא** [אמר] לא בלשון "לו", אלא "לה", כלומר: כדרך שעושים לקטורת של שחר כך עושים לקטורת של בין הערבים. ומקשים עוד: והתניא [והרי שנינו בברייתא] במפורשי: **כשם שמפיסין לו שחרית כך מפיסין לו ערבית, וכשם שמפיסין לה שחרית כך מפיסין לה ערבית**, והרי ששנינו שני פייסות גם לענין התמיד וגם לענין קטורת! אמר רב שמואל בר רב יצחק: אין מכאן סתירה, כי **הכא** [כאן] בברייתא אחרונה זו ביום השבת עסקינן [אנו עוסקים], והואיל ומשמרות מתחדשות שהמשמר החדש מתחיל את עבודתו ביום השבת, ועבודת שחרית נעשית במשמר היצא ושל בין הערבים במשמר הנכנס, ואנשי המשמר החדש צריכים פייסות חדשים. ושואלים: ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא [ולמה שעלה בדעתנו מתחילה] לפי הקושיה, שיש בכל יום פייס מיוחד לתמיד של בין הערבים, אם כן נפישו להו [רבו להם] הפייסות יותר מארבעה, שהרי יש לעשות פייסות נוספים בערבית! ומשיבים: **מייחזי כולהו מצפרא** אותו [לכאן] כולם כבר מהבוקר באים [דוכי ביה [הזוכה בו בהקרבת התמיד] של שחרית – זכי [זוכה], דוכי [הזוכה בהקרבת תמיד של ערבית [בין הערבים] – זכי [זוכה] שהיו עושים בשעות הפייס גם פייסות מיוחדים לעבודות הערב, ואם כן אין משם כל הוכחה.

ד הפייס הרביעי היה חדשים עם ישנים להעלות איברים מן הכבש למזבח. ומעירים: **מתניתין** [משנתנו זו] שלא כשיטת ר' אליעזר בן יעקב היא. דתנן [שכן שנינו במשנה] במסכת תמיד: **ר' אליעזר בן יעקב אומר:** הכהן המעלה איברים לכבש הוא המעלה אותן מן הכבש למזבח, שלא כפי הנראה ממשנתנו, שדבר זה היה נעשה על ידי כהן אחר על פי הגורל. ושואלים: **במאי קמיפלגי** [במה, באיזה עקרון, נחלקו]? **מר** [חכם זה], התנא שלנו, **סבר** לפי הכתוב: **"ברב עם הדרת מלך"** (משלי לז, כח) ומשום הדרת מלך ראוי שיהיו עוסקים בעבודתו כהנים מרובים, מהם המעלים את אברי הקרבן לכבש, ומהם המעלים אותם למזבח. **ומר** [חכם זה] ר' אליעזר בן יעקב, **סבר:** **מקום שכינה לאו אורח ארעא** למזבח, **שלא** כפי הנראה ממשנתנו, שדבר זה היה נעשה על ידי כהן אחר שטורח הוא להם. **אמר רבא:** לא ר' אליעזר בן יעקב אית ליה [יש לו], מקבל] את שיטת ר' יהודה בפייסות שאמר שאין פייס מיוחד למחמה, **ולא ר' יהודה אית ליה** [יש לו]. מקבל] את שיטת ר' אליעזר בן יעקב האומר כי כן היו עושים פייס מיוחד למחמה. **שאם כן** אתה אומר, הרי **בצרו להו** [חזירין להם] פייסות, שהרי לפי זה אין ארבע פייסות אלא רק שלושה. אלא צריך לומר שלדעת ר' אליעזר היה פייס מיוחד למחמה ופייס מיוחד לקטורת, ולדעת ר' יהודה, היה פייס להעלאת איברים. **ואי משכחת** [ואם תמצאן] **תנא דתני** [ששנוהן] **חמש** פייסות בסדר היום במקדש

אורה ההלכה

סדר הפייסות בשבת בשבת שיש עבודת נספות ומשמרות הכהנים מתחלפות. היו עושים בבוקר פייס למשמר היוצא והוא היה מקריב את התמיד של שחר ואת כבש המוסף. והמשמר הנכנס באותה שבת היה עושה פייסות מיוחדים לתמיד של בין הערבים. כדבר רב שמואל בר רב יצחק. (רמב"ם שם פ"ד ה"ט).

כולהו מצפרא אותו יש לעשות פייס מיוחד בין הערבים, להקטרת קטורת של בין הערבים, ואם לא היו בבית אלא כהנים שלא הקטירו מימיהם, מי שזכה בקטורת – זוכה בה בין הערבים. כפירוש הרמב"ם לסוגיה. (רמב"ם שם ה"ח).

מסורת הש"ס
 ז. ירושלמי יומא שם (בשנינו שם).
 ח. תמיד לבב.
 ט. ראה יומא כ"ב.
 גרסות
 מקום שכינה בכת"י
 ובמקורות: משום שכינה.

מסורת הש"ס

- א. ראה ירושלמי שבעית פייס היה. שם שקלים פייס הידי. שם נרדים פייס הייה.
- ב. סוכה מחב. תוספתא סוכה פייס ה. ראה ירושלמי יומא פייס הייה.
- ג. ירושלמי יומא פייס הייה. ספרא יוקרא דבורא דנדבה פייס הייה.

גרסות

הרי כאן עשרה בבתאי וברושלמי דומיי: הרי עשרה. אומר לו בבתאי ובמקורות: אומר לו. ידך בבתאי ובמקורות: ידך. שפעם אחד נסך בבתאי ועוד: שפעם אחת נסך. יש גרסאים: שפעם נסך אחד. על גבי רגליו בבתאי ובמקורות: על רגליו. עבד והדר עבד בבתאי: לעיבד והדר לעיבד.

החיים

ניסך על גבי רגליו משעה זה נזכר גם במקומות אחרים בתלמוד ומסופר בהרחבה רבה בספרו של יוסף בן מתתיהו. אותו אלו שניסך על גבי רגליו, היה המלך החשמונאי אלכסנדר ינאי, אשר בהיותו נוטה לצדוקים לא קיבל את מסורת ניסוך המים ומשום כך במקום לנסך את המים, שפסע על גבי רגליו. הדבר עורר תהומה עצומה, כיון שהעם, שראה בכך חילול הקדש במובניו, רגם את המלך באתרוגים שבידו, והמלך המינון את חיל המשמר הגויי שלו שהרג רבים מבאי המקדש.

ההוא [אותו תנא] סבור שלא כשיטת ר' אליעזר בן יעקב ושלא כשיטת ר' יהודה ולכן היו צריכים חמש פייסות גם למחנה וגם להעלאת איברים. **א משנה** קרבן התמיד ניתן להיות קרב ומוליכין את איבריו פעמים בתשעה כהנים, כפי שכבר נאמר (לעיל כה, א).

ההוא דלא פרבי אליעזר בן יעקב ודלא פרבי יהודה.

א משנה תמיד קרב בתשעה, בעשרה, באחד עשר, ופעמים בשנים עשר כהנים. לא פחות מתשעה ולא יותר משנים עשר. כיצד? קרבן התמיד עצמו קרב בתשעה כהנים כפי שהסברנו. ובחג הסוכות מוסיפים כהן נוסף, כי ביד כהן אחד היתה צלוחית של מים לניסוך המים, שנוסף בחג על ניסוך היין – הרי כאן עשרה כהנים. בין הערבים ככל יום היו באים אחד אחד עשר כהנים, כיצד? הוא קרבן התמיד עצמו היה נעשה בתשעה, ושנים נוספים שבידם שני גזירי עצים שהיו מניחים על המזבח, ומצות נתינת שני עצים על המזבח מיוחדת לבין הערבים ללבד. בשבת היה כ"א באחד עשר, כיצד? הוא עצמו בתשעה, ושנים נוספים שבידם שני בויכי לבונה של המים שואתם היו מקטירים ביום השבת. ובשבת שבתוך חג הסוכות נוסף להם עוד כהן כי ביד אחד צלוחית של מים לניסוך המים, הרי בסך הכל שנים עשר.

ב גמרא אמו ר' אבא ואיתמא

אומריהן שהיה זה רמי בר חמא, ואיתמא [ויש אומריהן] שהיה זה ר' יוחנן: אין מנסכין מים בחג הסוכות אלא בשבת הקרבת תמיד של שחר ולא בין הערבים. ממאי [ממה] מהיכן יודעים אנו דבר זה? – מדקתני [ממה ששנינו]: ובשבת שבתוך החג היה ביד אחד צלוחית של מים ואז הגיע המספר לשנים עשר כהנים. ואי סלקא דעתך [ואם עולה על דעתך לומר] כי בתמיד של בין הערבים גם מנסכין מים, אם כן בחול המועד נמי משכחת לה [גם כן אתה מוצא אותה] שיהיו שנים עשר: תשעה לקרבן התמיד, שנים לגזירי עצים, ואחד לניסוך המים. אומר רב אשי: אף אנו נמי תנינא [אנו גם כן שנינו] שלא היו מנסכים לתוך ספל כסף המנחה על גבי המזבח, שוהיה דרך קיום מצות ניסוך המים. וכל זאת משום שפעם אחד נסך כהן מורה שאתה מערה את המים ניסוך המים, את המים הללו על גבי רגליו, ורגמיהו כל העם באתרוגיהן מתוך כעס. ומתוך שנאמר כי רגמיהו באתרוגיהם, הרי שדבר זה היה בבוקר, בשעה שכל העם באים באתרוגיהם. ומעירים: אכן, שמע מינה [למד מכאן] שכן הוא. תניא [נשניה ברייתא], ר' שמעון בן יוחאי אומר: מניין לתמיד של בין הערבים שטעון הבאת שני גזירי עצים וצריך שיובאו בשני כהנים, לפי שנאמר בקרבן עולה: "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש" (ויקרא א, ז), ואם אינו ענין שאין לך ללמוד ממנו דבר לתמיד של שחר שהרי כבר כתיב ביה [נאמר בו] במפורש: "ובער עליה כהן עץ ובקור וערך עליה העולה" (שם ו, ה) – תניהו ענין ולמד ממנו לתמיד של בין הערבים, ששיש להוסיף או שני גזירי עצים לפני ההקרבה. ושואלים: ואימא אידי ואידי [ואמרו שזה חזק] שני הפסוקים כאחד מדברים בתמיד של שחר, אלא שאמר רחמנא [אמרה התורה]: עבד והדר עבד [עשה. חזרו ועשה] כלומר יערוך עצים ואחר כך יערוך עצים שנית! ורוחים: אם כן, נימא קרא [שיאמר הכתוב] "ובער" "ובער" שתי פעמים באותה לשון, וכיון שבמקום אחד כתוב הלשון "ובער" ובשני לשון "וערכו", יש ללמוד מכאן כי אין מדובר בזמן אחד. ומשיבים: אי כתב רחמנא [אילו כתבה התורה] "ובער" פעמיים הוה אמינא [הייתי אומר] חד [כהן אחד] – אין [כך]. תרי [שנים] – לא, על כן קא משמע לן [דעבדיד חד ונעביד תרי [השמיע לנו הכתוב שישעשה ככהן אחד וייעשה בשנים] ואם כן יש טעם בשינוי הלשון! ורוחים: אם כן, נימא קרא [שיאמר הכתוב] לשון זה: "ובער" "ובער" "ובער" "ובער" "ובער" – שמע מינה כדקא אמרינן [למד מכאן שכונו שאמרנו] שיש כאן ללמד הן להוספת עצים, והן לעריכת העצים בערב על ידי שנים דווקא, כלשון הכתוב.

דלא כר' אליעזר בן יעקב ודלא כרבי יהודה – דמשיב פייס למחנה דלא כר' יהודה, ופייס דמן הכנע למחנה דלא כר' אליעזר בן יעקב. **משנה** תמיד קרב – משעת הולכת איברים ואלך קא תשיב עצמו – נכל יום נחשעה; חמשה לאיברים, ואחד לקרבים, ואחד לסולת ואחד לתפיתין, ואחד לין, ואחד כר' אליעזר בן יעקב היא, דלית ליה חד להעלות מנחה למוצא. בחג – שזריך שני נסכין, אחד של יין ואחד של מים. ביד – כהן אחד ללוות אתה של מים. בין הערבים – שכל יום, שנים שלש שני גזירי עצים להוסיף על עני המערכה להרבותם. ונצמחא לין לה מקרא צפון הערבים נריך התמיד שני גזירין בשני כהנים: חלל בשמירת לא צבי סודור שני גזירין חלל ככהן אחד דכמי "ועבר עליה הכהן". ובשבת שבתוך החג וכו' – הרי שנים עשר.

גמרא

ממאי מדקתני ובשבת וכו' – מכלל דשאר ימות החג לא מלא שטעון שנים עשר. ואי אמרת חף בין הערבים מנסכין מים כהן כל ימות החג – משכחת לה שנים עשר בין הערבים: עצמו בתשעה, ושנים עשר שני גזירין, ואחד בידו ללוות של מים. ולמנסך את המים אומר לו הגבה ירך – ונראה שמערה הללויות למך ספל של כסף של המנחה, שהוא נקוב כמין חוטם דק שהיה מקלה ויואל ג, והוא הניסוך. שפעם אחת נסך על רגליו – לא עירה הללויות למך הספל, ושך המים על רגליו. לפי שהיה זרוקין, ואינו מורה שניסוך המים. באתרוגיהן – למה לו למימי נאמרויהן אס לא נא ללמדנו שניסוך המים אינו חלף בשעת נתינת לולב [ואימא] דנעביד [חד] – כהן אחד יסדר שני גזירין צנקה, דכמי "ועבר עליה הכהן" ונעביד תרי, טוב יעילו שני כהנים לנשות שני גזירין עות צנקה, דכמי "וערכו" – שנים ובער ובערו – ימנו ענין גשון אחד.

שחר, ואמר רחמנא: עבד והדר עבד! – אם כן נימא קרא "ובער" "ובער"!
– אי כתב רחמנא "ובער" – הוה אמינא חד – אין, תרי – לא, קא משמע לן דנעביד חד ונעביד תרי! – אם כן נימא קרא "ובער", "ובער", אי נמי: "וערך" "וערכו", מאי "ובער" "וערכו" – שמע מינה כדקא אמרינן.

[אנו גם כן שנינו] שלא היו מנסכים לתוך ספל כסף המנחה על גבי המזבח, שוהיה דרך קיום מצות ניסוך המים. וכל זאת משום שפעם אחד נסך כהן מורה שאתה מערה את המים ניסוך המים, את המים הללו על גבי רגליו, ורגמיהו כל העם באתרוגיהן מתוך כעס. ומתוך שנאמר כי רגמיהו באתרוגיהם, הרי שדבר זה היה בבוקר, בשעה שכל העם באים באתרוגיהם. ומעירים: אכן, שמע מינה [למד מכאן] שכן הוא. תניא [נשניה ברייתא], ר' שמעון בן יוחאי אומר: מניין לתמיד של בין הערבים שטעון הבאת שני גזירי עצים וצריך שיובאו בשני כהנים, לפי שנאמר בקרבן עולה: "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש" (ויקרא א, ז), ואם אינו ענין שאין לך ללמוד ממנו דבר לתמיד של שחר שהרי כבר כתיב ביה [נאמר בו] במפורש: "ובער עליה כהן עץ ובקור וערך עליה העולה" (שם ו, ה) – תניהו ענין ולמד ממנו לתמיד של בין הערבים, ששיש להוסיף או שני גזירי עצים לפני ההקרבה. ושואלים: ואימא אידי ואידי [ואמרו שזה חזק] שני הפסוקים כאחד מדברים בתמיד של שחר, אלא שאמר רחמנא [אמרה התורה]: עבד והדר עבד [עשה. חזרו ועשה] כלומר יערוך עצים ואחר כך יערוך עצים שנית! ורוחים: אם כן, נימא קרא [שיאמר הכתוב] "ובער" "ובער" שתי פעמים באותה לשון, וכיון שבמקום אחד כתוב הלשון "ובער" ובשני לשון "וערכו", יש ללמוד מכאן כי אין מדובר בזמן אחד. ומשיבים: אי כתב רחמנא [אילו כתבה התורה] "ובער" פעמיים הוה אמינא [הייתי אומר] חד [כהן אחד] – אין [כך]. תרי [שנים] – לא, על כן קא משמע לן [דעבדיד חד ונעביד תרי [השמיע לנו הכתוב שישעשה ככהן אחד וייעשה בשנים] ואם כן יש טעם בשינוי הלשון! ורוחים: אם כן, נימא קרא [שיאמר הכתוב] לשון זה: "ובער" "ובער" "ובער" "ובער" "ובער" – שמע מינה כדקא אמרינן [למד מכאן שכונו שאמרנו] שיש כאן ללמד הן להוספת עצים, והן לעריכת העצים בערב על ידי שנים דווקא, כלשון הכתוב.

לקרבן התמיד דווקא. ועל הוכחה זו נסמך ר' שמעון (ת"י).

אורה ההלכה

זמן ניסוך המים בחג הסוכות היו מנסכים מים על גבי המזבח, וניסוך זה בשעת הקרבת תמיד של שחר היה נעשה. כדברי ר' יוחנן. (רמב"ם ספר עבודה הלכות תמידין ומוספין פ"י ה"ז). **ולמנסך אומר לו הגבה ירך** אומרים למנסך המים שיגביה ידו, כדי שיראו הכל כיצד הוא מנסך מפני המעשה שאירע באותו צדוק. (רמב"ם שם ה"ח). **העלאת שני גזירי עצים** שני גזירי עצים שהיו מעלים בין הערבים – מעלים אותם שני כהנים. ושל שחר – בבוקר אחד. כדברי רשב"י. (רמב"ם שם פ"ב ה"ג).

פייס

ושנים ביום שני גזירי עצים ומה שלא מנה גם בבוקר כהן המביא שני גזירי עצים – לפי שלא היה לו פייס מיוחד, שהרי אמרו כי הכהן שובה בתרומת הדשן הוא שובה גם בהבאת שני גזירי עצים (ת"י). **נסוך המים** מצות ניסוך היין על המזבח עם הקרבת מפורשת בתורה. אכן, מצות ניסוך המים לא נאמרה בתורה, אלא היא הלכה למשה מסיני שבתוך ימי חג הסוכות ינסכו עם היין גם ניסוך של מים. ובמסכת סוכה מתואר כיצד היו מביאים מים אלה ממעין השילוח, וכיצד היה סדר ניסובם. נושא זה היה מאלף שחלקו עליהם הצדוקים אלא שרוב העם תמך ביד חכמי ישראל בשמירת מסורות האומה. **שנאמר וערכו עצים** ואף שיש להקשות על ראייה זו, כיון שהכתוב הזה אינו מדבר כלל בקרבן צבור אלא בעלת יחיד, כבר מוכיחים הללן (דף כ"א.) כי קטע זה מתייחס

פעמים שלשה עשר – להניס עסקין צעודת התמיד, כדמנן נמתינן פעמים עני: שלשה עשר להניס זמין זו. פעמים ארבעה עשר – נחג, ניל אחד לזכות של מים. פעמים חמשה עשר – נגזת. פעמים ששה עשר – נגזת שמוך המה. הכי נרקטין: והא חניא שבעה עשר ההוא דלא כר' אליעזר בן יעקב אלא כרבי יהודה – ההוא תנא אית ליה עוד כהן אחד המעלה איברים מן הכנס למזבח, והכי כלן צענע עשר דלא כר' אליעזר בן יעקב אלא כרבי יהודה, דאמר לא היה פייס למחנה, ועל כרחק לית לא דר' אליעזר בן יעקב – דאם כן גזרי להו פסיקום, כדאמרין לעיל, והולקין לו כהן מן הכנס למזבח, ואי שמעיה נלשונות אחרות, ואי אפשר להעמידה, ואי שמעיה ליה דרבי יהודה לא היה פייס למחנה – לא שמעיה ליה ההוא אומנ: כהן עזבה נקטות אומר ליה שמעיה אללו זכה עמי נמחמה. אלא רבי אליעזר בן יעקב שמעיה ליה דאמר לא היה כהן להעלות איברים מכנס למזבח, אלא הן עמם שבעה לנכס היו מעלין למזבח.

משנה הבשר בחמשה – ככנס התמיד. הסולת והחלה שני עשורים היה, ושני הכניס. במה דברים אמורים – דנענין כל הני כהנים ללל נמטה וענין פיס. אם רצה להקריב כהן – יחד את הכל, ונלא פיס. הפשיטן וניתוחן – על ציבור שני, יחד שני להיות כשרין פה, והכי מפרש גמרא.

תוספות

ההיא דלא כרבי אליעזר בן יעקב ודלא כרבי יהודה – כן היא הגירסה בכל הספרים. אבל רש"י מוחקה, וגרסי: אלא כרבי יהודה. וגיטת הספרים ודלא כרבי יהודה נראה לי לפרש: והתניא שבעה עשר, פירוש בכל בוקר היה שבעה עשר לכל הפחות, ולא משכחת לה אלא אם כן חשבת כל הכהנים הזוכין בכל הפייסות, דהיינו שלשה עשר הזוכין בתמיד, וחד בתרומת הדשן, וחד המעלה איברים מכנס למזבח, ותרי דקטורת ומחמתה – הרי שבעה עשר. והיינו דלא כרבי אליעזר בן יעקב ודלא כרבי יהודה. דלרבי אליעזר בן יעקב ציבור זה הוה דמעלה איברים מכנס למזבח, ודלרבי יהודה ציבור זה הוה דמחמתה. ומה שהקשה רש"י: אמאי קאמר דלא כרבי יהודה, נהי דלא הוה פייס למחנה – כהן מיהא הוה, ואם כן איכא שבעה עשר! נראה לי דמפטיט ליה להתלמד דשבעה עשר דקאמר – היינו אותם שזוכין על ידי פייס קאמר, דהא אכתי טובא הוה: המפשיטן, והמנחה, והולכת עצים למערכה. ואי משום דכשרין בור לא חשיב להו – והא קא חשיב שוחט. אלא על כרחק לא קא חשיב אלא הנך שזוכין על ידי פייס. ובמחמתה לרבי יהודה לא הוה פייס כלל, כדפרישית לעיל. וגירסא בשפספריס דאית ליה חמש – משמע דהתלמוד לא הוה משכח תנא דאית ליה חמשה פייסין. ודאם לא כתיב לא ידע להא ברייתא דהכא.

ג משנה האל קרב באחד עשר, הבשר בחמשה, הקרביים והסולת והחלה

בשנים שנים. ופר קרב בעשרים וארבעה: הראש והרגל; הראש – באחד, והרגל – בשנים. העוקץ והרגל; העוקץ – בשנים, והרגל – בשנים. החזה והגרה; החזה – באחד, והגרה – בשלשה. שתי ידים בשנים, ושתי דפנות בשנים. הקרביים והסולת והחלה בשלשה שלשה. במה דברים אמורים – בקרבנות ציבור, אבל בקרבן יחיד – אם רצה להקריב מקריב. הפשיטן וניתוחן של אלו ואלו שוין.

ד גמרא תנא: הפשיטן וניתוחן שוין –

בזר אמר חזקיה: מניין להפשיט וניתוחן ששויה בזר – שנאמר "וניתוחו בני אהרן הפהן אש על המזבח", וניתוחן אש בעיא פהונה, הפשט וניתוחן – לא בעיא פהונה. כשמקריב אדם עולת נדבה או חובה, אם רצה כהן אחד להקריב הכל – מקריב בעצמו, או משתף אחרים עמו כרצונו. הפשיטן וניתוחן של אלו ואלו של ציבור ושל יחיד – כולן שוין שמתרים להיעשות בזה, כמבואר בסוגיית הגמרא.

תני [שנה] ר' חייא: פייס פעמים שלשה עשר כהנים זוכים בו, כפי שאמרנו, פעמים ארבעה עשר שהרי בחג הסוכות זוכה עוד כהן בניסוך המים, פעמים חמשה עשר כשהוא בשבת, שנוספו שני כהנים להקטרת בויכי לבונה פעמים ששה עשר בשבת שבחג הסוכות, שנוספו שלושה כהנים לניסוך ולבויכים. ומקשים: והתניא [והרי שנינו בבביתא] שלפעמים היו שם שבעה עשר כהנים בפייס אחד! שלדעתו היו מפייסים גם על העלאת איברים מן הכבש למזבח, ומשיבים: ההיא [אותה ברייתא] שלא כשיטת ר' אליעזר בן יעקב, אלא כשיטת ר' יהודה שהיה אומר שאין פייס מיוחד למחמת הקטורת, וממילא אף בהוספת הכהן המעלה את האיברים מן הכבש למזבח, עדיין נשאר המספר הוה.

ג משנה אלו שהיו מקריבים לעולת ציבור היה קרב באחד עשר כהנים. הבשר לאיבריו השונים בחמשה כהנים כדרך שמביאים את כבש התמיד. אולם הקרביים, והסולת והחלה היו באים בשנים שנים כהנים, שכן באיל מרבים במנחה ובנסכים. הפר היה קרב בעשרים וארבעה כהנים, כיצד? הראש והרגל היו קרבים ראשונה, אבל מפני גדול הפר הראש באחד והרגל בשנים. העוקץ והרגל – העוקץ היה קרב בשנים, והרגל בשנים. החזה והגרה – החזה קרב בכהן אחד, והגרה בשלשה כהנים. שתי ידים – בשנים, ושתי דפנות – בשנים, הקרביים והסולת והחלה בשלשה שלשה, שבו מרובים גם המנחה וגם היין. במה דברים אמורים, שנוהגים כסדר זה – זהו דווקא בקרבנות ציבור, אבל בקרבן יחיד

ד גמרא תנא [שנה החכם בתוספתא]: הפשיטן וניתוחן שוין

כלומר, שמתרים להיעשות בזה, שאין זו מעבודת כהונה. אמר חזקיה: מניין להפשט וניתוחן ששויה בזר? – שנאמר קודם בסדר מעשה העולה: "והפשט את העולה וניתוחה לנתחיה" (ויקרא א, ו) ואחר כך נאמר: "וניתוח בני אהרן הכהן אש על המזבח" (שם א, ז) ללמדנו: ניתוחן אש בעיא [צריכה] כהונה שהיא עבודת קודש, הפשט וניתוחן לא בעיא [אינה צריכה] כהונה.

הפשיט וניתוחן שוין

ואין להקשות מהא דאמר לעיל: אי משכחת תנא דאית ליה חמשה פייסין, דיש לומר לעיל אכתי לא ידע להא ברייתא דהכא. **פר** קרב בעשרים וארבעה הראש והרגל כו' – קשה לי: דהכא לא כדך הילוכו, ולא כדך ניתוחו, ולא כדך הפשטו. ואינו יודע איזה סדר תפס לו! ונראה לי: משום דמביעיא ליה למיתני הראש והרגל ברישא, וקתני בהו הרגל בשנים – נקט נמי הרגל של שמאל בשנים, וקתני העוקץ בהדיה ואקדמיה – משום דברישא נמי גבי טלה תנינהו בהדי הדדי לעוקץ ורגל שמאל. וכיון דתנא דלא סגי לה בחד כהן – תנא נמי הגרה שהוא בשלשה, וכיון דבעי למיתני הגרה – תנא בהדיה החזה, ואקדמיה כי היכי דקתני גבי טלה. והדר תנא הנך דלית לכל חד וחד אלא חד כהן, וקתני להו בסידרא דרישא שתי ידות ושתי דפנות.

פירוש

התניא שבעה עשר בקטע זה, ובפרט בקביעת הגמרא שדבר זה אינו כדעת ר' אליעזר בן יעקב אלא כר' יהודה, נתקשו כבר הקדמונים, (וראה ברשי' רותס). ורוב הראשונים מצדדים באן פירושו של רבינו הגאון ובגירסתו. וראה בגבורת ארי. **אלו באחד עשר** ומעט נתנו לכך בירושלמי שהיה נעשה משום יבויב עם הדרת מלך, שכיון שהיה איזה עורך דבר לא התאמנו לעשותו על ידי מספר מצומצם של כהנים, אלא ארבעה הרב במספרם. **נסכי אלו ופר** מנחות ונסכים של מיני בהמות הקרית לעולה נתפרשו בתורה, והם: עשורן סולת לכבש, שני עשורנים לאיל ושלושה עשורנים לפר. והנסכים: רביעית הדין (שלושה לוגים) לכבש, ארבעה לוגים לאיל ושישה לוגים לפר. ונראה שלפי מנין העשורנים בקעו את מספר ובהגמים המביאים מנחות נסכים וקרבים. **פר בעשרים וארבעה** והקשו בשם האבדי: כיצד יתכן שיהא ניתוחו של הפר למספר נתינים גדול יותר, כאשר נאמר שאין מנחתים את נתיח העולה לנתחיה. ולפי זה פירשו (יריד ראה ברע"ב) שלא ניתוח את הפר יותר מן הכבש אלא שהיו כמה כהנים מעלים נתיח אחד. ויש המפרשים כי כיון שהפר גדול יותר – מעקרין שם דבר דרך ניתוחו אחרת היא, ואף כך מתקיימים דברי הבתוב (ראה ביד דוד). **אם רצה להקריב** והמשנה למלך העלה את הבכיה – מי הוא הקובע מי יקריב קרבן יחיד בלילה, האם הלוי הדבר בעל הקרבן (וכדעת רש"י) או שיש סדר או פייס. (ותס' וראה הגהות הנודע ביהודה) קבוע להסיר את הדברים.

מסורת הש"ס
ד. ירושלמי יומא פ"ב ה"ב.
ה. שה"ר פ"ד (ועיי"ש).
ו. ירושלמי יומא פ"ב ה"ד.
שוח"ט פ"ה.

גרסות

בקרוב יחיד בכתיב בדפיווי ובירושלמי: **בקרבות יחיד**. **תנא הפשיטן וניתוחן שוין** בדר ויש גורסים: **תנא שוין הפשיטן וניתוחן כשרין** בדר. ובכתיב: **תנא שויה בור** בכתיב: **שוין בור**.

ג משנה

איל שהיו מקריבים לעולת ציבור היה קרב באחד עשר כהנים. הבשר לאיבריו השונים בחמשה כהנים כדרך שמביאים את כבש התמיד. אולם הקרביים, והסולת והחלה היו באים בשנים שנים כהנים, שכן באיל מרבים במנחה ובנסכים. הפר היה קרב בעשרים וארבעה כהנים, כיצד? הראש והרגל היו קרבים ראשונה, אבל מפני גדול הפר הראש באחד והרגל בשנים. העוקץ והרגל – העוקץ היה קרב בשנים, והרגל בשנים. החזה והגרה – החזה קרב בכהן אחד, והגרה בשלשה כהנים. שתי ידים – בשנים, ושתי דפנות – בשנים, הקרביים והסולת והחלה בשלשה שלשה, שבו מרובים גם המנחה וגם היין. במה דברים אמורים, שנוהגים כסדר זה – זהו דווקא בקרבנות ציבור, אבל בקרבן יחיד

ד גמרא

תנא [שנה החכם בתוספתא]: הפשיטן וניתוחן שוין כלומר, שמתרים להיעשות בזה, שאין זו מעבודת כהונה. אמר חזקיה: מניין להפשט וניתוחן ששויה בזר? – שנאמר קודם בסדר מעשה העולה: "והפשט את העולה וניתוחה לנתחיה" (ויקרא א, ו) ואחר כך נאמר: "וניתוח בני אהרן הכהן אש על המזבח" (שם א, ז) ללמדנו: ניתוחן אש בעיא [צריכה] כהונה שהיא עבודת קודש, הפשט וניתוחן לא בעיא [אינה צריכה] כהונה.

הפשיט וניתוחן שוין

ואין להקשות מהא דאמר לעיל: אי משכחת תנא דאית ליה חמשה פייסין, דיש לומר לעיל אכתי לא ידע להא ברייתא דהכא. **פר** קרב בעשרים וארבעה הראש והרגל כו' – קשה לי: דהכא לא כדך הילוכו, ולא כדך ניתוחו, ולא כדך הפשטו. ואינו יודע איזה סדר תפס לו! ונראה לי: משום דמביעיא ליה למיתני הראש והרגל ברישא, וקתני בהו הרגל בשנים – נקט נמי הרגל של שמאל בשנים, וקתני העוקץ בהדיה ואקדמיה – משום דברישא נמי גבי טלה תנינהו בהדי הדדי לעוקץ ורגל שמאל. וכיון דתנא דלא סגי לה בחד כהן – תנא נמי הגרה שהוא בשלשה, וכיון דבעי למיתני הגרה – תנא בהדיה החזה, ואקדמיה כי היכי דקתני גבי טלה. והדר תנא הנך דלית לכל חד וחד אלא חד כהן, וקתני להו בסידרא דרישא שתי ידות ושתי דפנות.

פירוש

התניא שבעה עשר בקטע זה, ובפרט בקביעת הגמרא שדבר זה אינו כדעת ר' אליעזר בן יעקב אלא כר' יהודה, נתקשו כבר הקדמונים, (וראה ברשי' רותס). ורוב הראשונים מצדדים באן פירושו של רבינו הגאון ובגירסתו. וראה בגבורת ארי. **אלו באחד עשר** ומעט נתנו לכך בירושלמי שהיה נעשה משום יבויב עם הדרת מלך, שכיון שהיה איזה עורך דבר לא התאמנו לעשותו על ידי מספר מצומצם של כהנים, אלא ארבעה הרב במספרם. **נסכי אלו ופר** מנחות ונסכים של מיני בהמות הקרית לעולה נתפרשו בתורה, והם: עשורן סולת לכבש, שני עשורנים לאיל ושלושה עשורנים לפר. והנסכים: רביעית הדין (שלושה לוגים) לכבש, ארבעה לוגים לאיל ושישה לוגים לפר. ונראה שלפי מנין העשורנים בקעו את מספר ובהגמים המביאים מנחות נסכים וקרבים. **פר בעשרים וארבעה** והקשו בשם האבדי: כיצד יתכן שיהא ניתוחו של הפר למספר נתינים גדול יותר, כאשר נאמר שאין מנחתים את נתיח העולה לנתחיה. ולפי זה פירשו (יריד ראה ברע"ב) שלא ניתוח את הפר יותר מן הכבש אלא שהיו כמה כהנים מעלים נתיח אחד. ויש המפרשים כי כיון שהפר גדול יותר – מעקרין שם דבר דרך ניתוחו אחרת היא, ואף כך מתקיימים דברי הבתוב (ראה ביד דוד). **אם רצה להקריב** והמשנה למלך העלה את הבכיה – מי הוא הקובע מי יקריב קרבן יחיד בלילה, האם הלוי הדבר בעל הקרבן (וכדעת רש"י) או שיש סדר או פייס. (ותס' וראה הגהות הנודע ביהודה) קבוע להסיר את הדברים.